

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

*Αριστοτέλους, Προτρεπτικός πρὸς Θεμίσιωνα, 8-9 &
Αριστοτέλους, Πολιτικά, 1,12, 1253a29-39*

[...]

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [:τὴν πόλιν]: ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἐστὶ χρῆσθαι μάλιστα.

Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἦ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἢ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἢ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να δηλώσετε τὴν ὀρθότητα ἢ ὄχι τῶν κάτωθι προτάσεων καὶ νὰ αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας με ἀναφορὴς ἀπὸ τὰ κείμενα :

- Ὅλες οἱ γνώσεις προσφέρουν στὸν ἄνθρωπο ωφέλεια.
- Ἡ φιλοσοφία κατανοεῖ τὸ ἀγαθὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο σ' ὅλη τὴν ἐκταση.
- Ὁ πρῶτος ποὺ σύστησε πολιτικὴ κοινότητα ἦταν ὁ Δίας.
- Ὁ ἄνθρωπος, ἀκόμη καὶ χωρὶς δικαιοσύνη, εἶναι καλύτερος ἀπὸ τὰ πιο ἀγρία ζῶα.
- Ὁ ἄνθρωπος φέρει μέσα του φυσικὰ ὄπλα.

Μονάδες 10

B1. Με βάση τα αποσπάσματα του αρχαίου κειμένου ο άνθρωπος, αν δεν αξιοποιήσει ορθώς τα φυσικά του εφόδια, ενδέχεται να αποκτηνωθεί. Ποιά είναι τα φυσικά του εφόδια και πώς μπορεί να τα αξιοποιήσει ορθώς; Στην απάντησή σας να λάβετε υπ' όψιν και τις απόψεις του Αριστοτέλη από το παρακάτω απόσπασμα :

«Ότι, λοιπόν, πρέπει να υπάρξει ειδική νομοθεσία για την παιδεία και ότι πρέπει να της δώσουμε δημόσιο χαρακτήρα, έγινε φανερό από τα παραπάνω· δεν πρέπει, όμως, να διαφεύγει της προσοχής μας, ποια πρέπει να είναι αυτή η παιδεία και με ποιο σύστημα πρέπει να παρέχεται. [...]

Δεν υπάρχει, βέβαια, αμφιβολία ότι οι νέοι από τα χρήσιμα πρέπει να διδάσκονται τα απαραίτητα για την ζωή. Επίσης, δεδομένου ότι οι ασχολίες διακρίνονται σ' αυτές που ταιριάζουν και σ' αυτές που δεν ταιριάζουν σ' ελεύθερους ανθρώπους, είναι προφανές ότι δεν πρέπει να διδάσκονται τα πάντα, και ότι από τα χρήσιμα πράγματα πρέπει να μαθαίνουν μόνο όσα δεν κάνουν αυτόν που τα μαθαίνει αγροίκο (βάνανσο).»

Αριστοτέλους, Πολιτικά Θ, 1.3-2.1

Μονάδες 15

B2. Με βάση και τα δύο αποσπάσματα του αρχαίου κειμένου τί είναι αυτό που μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο στην εξέλιξη και βελτίωσή του; Να συγκρίνετε τις απόψεις του Αριστοτέλη με το παρακάτω απόσπασμα :

«Κι ωστόσο είσαστε απόλυτα πεπεισμένος πως (ο άνθρωπος) απαραίτητα θα συνέλθει, όταν ολότελα περάσουν κάτι παλιές κακές συνήθειες κι όταν η ορθή σκέψη και μάθηση ολότελα αναμορφώσουν και κανονικά καθοδηγήσουν την ανθρώπινη φύση. Είσαστε βέβαιοι πως τότε ο άνθρωπος θα πάψει να σφάλλει οικειοθελώς κι αναγκαστικά και δεν θα θελήσει να ξεχωρίσει τη θέλησή του απ' τα κανονικά του συμφέροντα.»

[.....]

«Εγώ π.χ. δεν θα απορήσω καθόλου, αν έξαφνα, χωρίς καμία αιτία κι αφορμή, μέσα στη γενική μελλοντική φρόνηση και λογική προβάλλει ένας τζέντλεμαν με όχι ευγενικά ή να πούμε καλύτερα οπισθοδρομική και ειρωνική φυσιογνωμία, με τα χέρια ακουμπισμένα στη μέση και μας πει ολονών : Τι λέτε, κύριοι, δε δίνουμε μία κλωτσιά σ' όλη αυτή την φρονιμάδα και τη λογική, έτσι που όλοι αυτοί οι λογάριθμοι να πάνε στο διάολο και ν' απομείνουμε πάλι με την ανόητη ανεξαρτησία μας;»

Ντοστογιέφσκι Φ., Το υπόγειο, κεφ. VII

Μονάδες 15

B3. Να δηλώσετε την ορθότητα των παρακάτω φράσεων :

- Ο Αριστοτέλης καταγόταν από τα Στάγειρα της σημερινής Βέροιας.
- Ο Αριστοτέλης φοίτησε και δίδαξε στην Ακαδημία του Πλάτωνα.
- Ο Αριστοτέλης ίδρυσε σχολή στην Αθήνα με το όνομα "Περίπατος".
- Το θέμα των Ηθικών Νικομαχείων είναι η ευδαιμονία.
- Ο Αριστοτέλης κατέληξε πως ευδαιμονία δήλωνε την εύνοια του θείου.

Μονάδες 10

B4α. Να βρεθούν από το κείμενο τα αντώνυμα των κάτωθι λέξεων : **ἄγνοιαι, τυφλουμένη, νόμω, τά ὅμοια.** (Μονάδες 4)

B4β. Να βρεθούν από το κείμενο οι ετυμολογικά συγγενείς λέξεις των κάτωθι λημμάτων : **σχολείο, αταξία, στάδιο, χρήμα, αφοσίωση, άκριτος.** (Μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : *Αίσχίνου, ἐπιστολαὶ τῷ Δήμῳ τῷ Ἀθηναίων 2.*

Ἡ προσποιητὴ κατάκριση πρὸς τὸν λαὸ βλάπτει τὴν πόλη.

Οἱ ἐπιστολές του Αἰσχίνη γράφτηκαν ἀπὸ τὸν ἴδιο στὴν ἐξορία του, μετὰ τὴν ἀντιδικία του με τὸν Δημοσθένη. Στὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ ὁ Αἰσχίνης μοιάζει νὰ ἀπολογεῖται, ἀν καὶ ἐξόριστος, γιὰ τὴν κατηγορία ὅτι κινήθηκε υπογείως υπέρ των Μακεδόνων καὶ κατηγορεῖ ἐμμέσως τὸν Δημοσθένη.

Εἰ δὲ καὶ νῦν τὰ Μακεδόνων φρονεῖν ἐροῦσὶ με, καὶ παραπρεσβείας πάλιν γράφονται τινες ἀπόντα με δίκην ἢ προδοσίας τῆς Ἑλλάδος, ἔτοιμος ἤδη καὶ Ῥόδου καὶ γῆς ἀπάσης Ἑλληνίδος πρόσσω φεύγειν, ἐὰν βούλωνται, καὶ πρὸς τὸν ἐν Πέρσῃσι ἄπειμι καὶ Μήδοις βασιλέα. Καίτοι τὰ Περσῶν με καὶ Μήδων οὐδεὶς ἔφη ποτὲ φρονεῖν, καὶ πάντων ἥκιστα Δημοσθένῃς. Ἄλλ' οὐδ' ἐκεῖ παύσομαι γράφων ἂ τῇ πόλει δόξω συμφέρειν, οὐ χαριζόμενος ὑμῖν μετὰ τοῦ δοκεῖν ἐπιπλήττειν, ὥσπερ ἄλλοι τινές, ἀλλ' ἐλευθέρως νουθετῶν. Εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ ὅτι τῶν πολιτευομένων οἱ μᾶλλον ἐπιπλήττειν ἢ χαρίζεσθαι θέλοντες ὑμῖν δοκεῖν, οὗτοι καὶ μάλιστα πρὸς ἡδονὴν λέγουσι, τὴν ὑπὸ προσχήματι παρρησίας ὁδὸν τοῦ κολακεύειν ἐλόμενοι· καὶ γὰρ αὕτη τίς ἐστὶν τοῦ χαρίζεσθαι πολίταις καὶ ἡγεμόσι πολὺ κακουργότερα προαίρεσις.

φρονῶ τά τινος : ἔχω ὅμοιες ἀπόψεις καὶ φρονήματα με κάποιον. // **γράφομαι δίκην τινά τινος (π.χ. παραπρεσβείας ἢ προδοσίας) :** καταγγέλλω κάποιον γιὰ κάτι (π.χ. γιὰ τὴν “νόθη” πρεσβεία ἢ γιὰ προδοσία).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να μεταφραστεί από το παραπάνω κείμενο το απόσπασμα : «**Ἄλλ' οὐδ' ἐκεῖ παύσομαι γράφων ἅ τῃ πόλει δόξω συμφέρειν, οὐ χαρίζομενος ὑμῖν μετὰ τοῦ δοκεῖν ἐπιπλήττειν, ... τὴν ὑπὸ προσχήματι παρηρησίας ὁδὸν τοῦ κολακεύειν ἐλόμενοι.**»

Μονάδες 10

A2. Πώς διαφοροποιεί ο Αισχίνης τον εαυτό του από τους υπολοίπους πολιτικούς άνδρες της Αθήνας;

Μονάδες 10

B1α. Να γράψετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου στον μέλλοντα και παρακείμενο της ίδιας φωνής και στον ίδιο γραμματικό τύπο : **φεύγειν, γράφων, συμφέρειν, λέγουσι, ἐλόμενοι.**

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

Μονάδες 5

B1β. Να μεταφερθούν οι παρακάτω λέξεις του κειμένου στην δοτική πληθυντικού του ίδιου γένους : **βασιλέα, οὐδεις, ἅ, προσχήματι, προαίρεσις.**

ΔΟΤΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ

Μονάδες 5

B2. Να χαρακτηριστούν οι υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου και να δηλώσετε από ποιόν τύπο εξαρτώνται ή ποιόν τύπο προσδιορίζουν : **με, ἀπόντα, ἀπάσης, πάντων, τῇ πόλει, ἐπιπλήττειν, εἰδέναι, ἢ χαρίζεσθαι, τοῦ κολακεύειν, ἡγεμόσι.**

Μονάδες 10